

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Росица Димитрова Бечева,
Нов български университет,

за дисертационния труд на
Стефан Тодоров Драгостинов,

професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,
докторант в Нов български университет,

на тема:

ПОЛИТЕМПИ – ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВА
за присъждане на образователна и научна степен „доктор”

Научен ръководител: проф. д-р Симо Лазаров

Биографични данни:

Стефан Драгостинов е български композитор, пианист, диригент, педагог и общественик. Автор е на кантатно-ораториална, симфонична, инструментална, хорова, камерна и вокална музика, попмузика, балетна, филмова и театрална музика. Композиторският му стил е ярък синтез между национална музикална традиция и съвременни композиционни техники и композиторски технологии. От 1978 прилага в някои от композициите си метода на *контролираната политемпия*. Серията му от пет произведения „Политемпи” за различни изпълнителски състави се реализира с помощта на апаратура, наречена „*фотополиметроном*”. Произведенията му се изпълняват на фестивали по цял свят.

Роден е в София. Започва да изучава пиано на седем години при Соня Желева. Учи композиция при проф. Панчо Владигеров; хармония и полифония при проф. Асен Карастоянов; пиано – при доц. Лидия Кутева, а по-късно при проф. Богомил Стършенов и композиция при проф. Александър Райчев. През 1970–1972 е студент в Ленинградската (дн. Санкт-Петербургска) консерватория „Николай Андреевич Римски-Корсаков“, където се дипломира в класа по композиция на проф. Борис Арапов. През 1982 е стипендиант на ДААД (Deutscher Akademischer Austauschdienst) в Кьолн, Германия.

Носител е на първи награди на авторитетни международни конкурси по композиция: *Гаудеамус* в Холандия за кантатата *Панаирът – Polytempi 1*, (1978), *Карлхайнц Щокхаузен* в Италия за *Концерт за пиано и оркестър – Polytempi 4* (1980), Grand Prix на фондация Франция – Артур Онегер за кантатата *Polytempi 3* (1982), *Симон Боливар* – Венецуела за *Симфония-Монумент* (1984), *Фернандо Песоа* – Португалия за *Ода за морето* (1986). През 2007 в Сеул, Корея, Международният комитет World Music огласява решение за удостояване на Стефан Драгостинов с Академичното звание Световен майстор – World Master, сред номинирани от цял свят творци, за цялостния му принос в областта на изследването на националната музикална традиция и за приобщаване на българската културна идентичност към световната съкровищница на духовни ценности.

Професор по композиция, оркестрация, хармония, теория и съвременни музикални техники в НБУ, София. През 2011 е удостоен със званието „Почетен професор на Нов български университет“ за приноса му като преподавател по композиция и музикален анализ. Той е докторант в Нов български университет, София.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 215 страници, в това число 68 нотни примера, а структурата му обхваща: увод, единадесет глави, заключение, приноси, библиография (общ брой на цитираните източници – 31, от които 20 на кирилица и 11 на латиница), публикации (партитури, статии и доклади), CV на докторанта.

В Увода са изведени основната *цел на изследването*: дисертацията „представява теоретичен анализ и практическо вглеждане в многообразните взаимоотношения на едновременно протичащи няколко звукови пласта в едно музикално произведение – специфично явление в музиката, характерно със симултантно, едновременно движение на две, три или повече разнолики темпови линии, известно като Polytempo. Настоящият труд е насочен изключително към спецификата на политемпичните процеси в музиката.“,

формулирани са *задачите*:

- представяне/наблюдение на многообразната историческа панорама на творческо развитие, особено в музиката от средата на 20 век, свързано с появата на знакови политемпични произведения на композитори от т. нар. Дармщадтска школа, сродни ярки творчески прояви от т. н. Полски авангард; американски, белгийски, италиански, руски, френски, чешки, съвременни автори;
- представяне значимият принос на българският композитор Илия Кожухаров и създадената от него апаратура ФОТОПОЛИМЕТРОНОМ през 1977 година, регистрирана от композитора като авторска идея през 1973 година, с патентен номер 22966 в Института за изобретения и рационализации, София, ИНРА;
- разглеждане и анализиране на музикални творби от композиторите Илия Кожухаров, Божидар Спасов и Стефан Драгостинов;
- аргументация на необходимостта от привнасяне на нови музикално-теоретични термини, обозначения и понятия, продиктувани от спецификата на метода Контролирана политемпия, като например: визуално-вертикалния графичен знак в партитурата - Семафор; общи междутемпови вертикали в звуковата структура на едновременно протичащи няколко музикални пласта; перманентни темпови пропорции между паралелно звучащите звукови линии в едно музикално произведение;
- подробно описание на основни технологични средства, съпътстващи практическото действие на апаратурата Фотополиметроном по време на изпълнение на едно политемпично музикално произведение, т. нар., „светлинни темпови сигнали“, перманентно подаващи темпова информация пред всеки изпълнител (или диригент), музициращ в едно или друго темпо, посредством специално монтиран на пулта пред изпълнителя (или, диригента) „светлинен индикатор“.

Обект на изследване е „необходимостта от ясно разграничаване между Политемпия (Polytempo) и Контролирана политемпия (Controlled polytempo)..., спецификата, характерните особености и отличителни белези на графичната визуализация на едновременно протичащите, темпово разнолики звукови линии върху партитурния лист.“ (стр.5-6)

Предмет на изследването е „теоретичната обосновка от необходимостта за създаването на апаратурата Фотополиметроном, обезпечаваща нови, непознати досега технологично-творчески възможности пред съвременния композитор“, „отстояване и защита на тезата, че методът Контролирана политемпия творчески кореспондира с възможно най-широки технологични, стилистични и естетически пространства, през които е преминало еволюционното развитие на музиката – от времето на ранния барок, класицизма, романтизма и импресионизма до съвременните стилистични посоки и течения; от монодията, хомофонията, полифонията и хармонията до

естетико-технологичните средства в музиката на изминалия 20 век – додекафония, поантилизъм, алеаторика и т. н.“

На защита се предлагат следните *тези*:

– цялата богата и многообразна стилистично-технологична палитра - натрупана през столетията в музиката - от Ренесанса до днес, съвместно с новите технологично-творчески възможности на метода Контролирана политемпия, обезпечени от апаратурата Фотополиметроном, в единен, монолитен комплекс - разкриват нови творчески хоризонти пред съвременния композитор;

– методът Контролирана политемпия е технологично-творчески ресурс на бъдещето, с впечатляващо висок коефициент на полезно действие в последващи еволюционни процеси на музикално, творческо и изпълнителско развитие;

– бъдещото конструиране – в най-кратки възможни срокове - на модерна, съвременна апаратура Фотополиметроном е безусловна необходимост за пълноценното развитие на описаните по-горе цели и творчески стремежи, свързани с изграждането, разработването и усъвършенстването на комплексна технологично-творческа платформа на основата на метода Контролирана политемпия.

Хипотезата на изследването: „хипотеза в бъдещето развитие на Контролираната политемпия предполага триединство в поставени технологично-творчески цели, а именно:

– първо – необходимостта от конструиране на съвременна, модерна апаратура Фотополиметроном, на базата на огромния арсенал от натрупани нови компютърни технологии през последните изминали две десетилетия;

– второ – създаване на адекватна, съвременна компютърна система за композиране на музика на основа на творческо-технологичните принципи на Контролираната политемпия и визуално-графичната ѝ реализация върху партитурата, както и, съответно, за постигане на адекватна пълноценна звукова картина на създадената нова политемпична музикална творба;

– трето – организиране на академично, технологично-творческо обучение на съвременните млади композитори с принципите, характерните особености и новите възможности, които предлага Контролираната политемпия, както и теоретико-практическо усвояване на новите технологични възможности, които са в ресурса на апаратурата Фотополиметроном.”

Насочвайки вниманието към съвременното състояние на проблема в национален и световен мащаб, докторантът визира теоретичният принос и практическата значимост на изследването: „теоретичният принос на това изследване се заключава в изграждането на цялостна систематизирана концепция, описваща метода за композиране Контролирана политемпия, подробно очертание на параметрите и възможностите, предлагани от апаратурата Фотополиметроном; разработването на комплексна технологично-творческа платформа, съдържаща всички основни компоненти на техниките за композиране на базата на Контролирана политемпия“, „практическа значимост - е реалната възможност за широко използване на постигнатите приносни теоретични резултати в бъдещо академично обучение на младите творци и запознаването им с метода на композиране Контролирана политемпия, респ., с технологично-творческия ресурс и капацитет на апаратурата Фотополиметроном.“

Авторът на разработката подчертава, че като база на изследването ще се уповава на дългогодишния си, половин вековен натрупан практически и теоретичен опит, както и на конкретни свои наблюдения в областта на Контролираната политемпия и създадените творби, получили международно признание на престижни европейски конкурси по композиция: „кантатата „Панаирът“ (първа награда на конкурса Gaudeamus, 1978), „Политемпи 3“ (първа награда на конкурса „Артур Онегер“, 1982),

„Концерт за пиано и оркестър № 1 (Първа награда на конкурса „Карлхайнц Щокхаузен“, 1980).“ (стр.8)

В ГЛАВА ПЪРВА „Движението – основен процес в пространството. Перманентна разносковостност на движение в космоса. Политемпия“, е направено теоретическо изследване на понятията, изразяващи същността и спецификата на политемпичните процеси в музиката. В тази връзка са дефинирани смисълът и значението на терминът „политемпия“ (*polytempo*) в музиката, съотносимостта му към другите изяви в изкуството – в частност танца, театъра. Пояснява се, че в изследването, като синоним на понятието „разносковостност процес“, ще бъде използвано аналогично по смисъл понятие: „политемпичен процес“, респективно, като синоним на понятието „разносковостност“ – аналогичните по смисъл: „полискорост“ и „политемпия“ (*polytempo*); като синоним на понятието „звукова линия“ ще бъдат използвани аналогични по смисъл понятия, като: „музикален пласт“, „звукова тъкан“.

В исторически ракурс изследователският поглед се насочва към политемпичните звукови процеси в природата, политемпията в хилядолетното културно развитие на човечеството. Като обобщение на наблюденията и анализите са представени следните изводи: „многобройни са примерите за съществуващи политемпични звукови процеси в природата, при това – с впечатляващо пъстри темброво-звукови характеристики и многообразни метро-ритмични структури, които биха могли да служат като своеобразен импулс в творческата палитра на съвременния композитор“, „в хилядолетната еволюция и развитие на човешката култура примерите за разносковостностни звукови процеси са впечатляващо многообразни.“ (Автореферат стр. 6-7)

В тази глава докторантът фокусира вниманието върху характерната политемпична звукова картина, десетилетия наред широко позната от провежданите в България национални фолклорни събори в Копривщица и Рожен. За мен с особена важност са текстовете (нотен пример 1), представящи авторския творчески метод на работа в хорово-инструменталната сюита „Коледарски тайнства“, създадена от композитора Стефан Драгостинов през 1991 година, по повод 40-годишнината от основаването на Националния ансамбъл за народни песни и танци „Филип Кутев“, чиито диригент и главен художествен ръководител за периода 1974-1994, е авторът на настоящето научно изследване.

Докторантът изтъква, че „в природата съществуват многообразни звукови форми на „фауна-политемпизъм“ (стр.14). Приложеният технологичен пример 2 представя конструкция на четири разносковостностни линии – политемпична структура.

В ГЛАВА ВТОРА „Зараждане на политемпичните процеси в музиката. Развитие на полифоничните жанрове в епохата на Късното Средновековие, Ренесанса, Барока, Класицизма и Романтизма. Новите полифонични форми в музиката – естествена среда за възникване на политемпията“, фокусът на изследователското внимание е върху динамиката в развитието на полифонията и контрапункта, развоя на полиметричните техники в музикалното изкуство, научната литература по проблема в световен мащаб, ключови творби на автори от посочените епохи.

Авторът на изследването визира значими разработки, като фундаменталния научен трактат „Ars nova“ на Филип дьо Витри (създаден през 20-те години на XIV век), „в който се обосновават принципите на новото изкуство, третиращи основно метро-ритмичната организация на музиката, формулират се нови понятия, свързани с развитието на полифонията и контрапункта.“ Пояснява се, че първоначалните изконни извори и произход на политемпичните процеси в музиката следва да бъдат търсени в изкуството на Средновековието, музиката, създадена през периода на Арс Нова оказва значимо влияние в по-нататъшното развитие на западно-европейското изкуство в последващите 200 години - времето на Ренесанса.

Във връзка с разглежданите явления са посочени и анализирани примери из творчеството на композитори като: Йоханес Окегем, Жоскен де Пре, Йохан Себастиан Бах, Хайдн, Моцарт, Бетовен, композитори на XX век - онагледени чрез нотни примери.

Подчертава се, че: „края на XIX век и първите десетилетия от настъпващото ново XX столетие е време, характерно както с многообразието от стилистични течения и появата на нови естетически програми, така и с нови, съвременни технологични направления в музиката. В тази широка амалгама от естетико-технологични посоки, всички досега познати форми на полифонията, контрапункта и характерни метро-ритмични структури – известни от времето на Средновековието, Ренесанса и Барока – се вписват органично в творчеството на композитори от цял свят.“ (стр.29)

ГЛАВА ТРЕТА „Многообразието на стилистични течения в музиката на XX век. Нови художествено-технологични похвати в реализацията на полифонични, полиритмични и политемпични конструкции“, насочва вниманието към явленията в музиката на XX век, появата и развитието на новите художествено-естетически програми „в т. ч., импресионизъм, експресионизъм, неокласицизъм, минимализъм, примитивизъм, нова простота (нем., Neue Einfachheit), постмодернизъм; респ., поява на нови технологични платформи – в т. ч., додекафония, алеаторика, пуантилизъм; съвкупност от нови методи и технологични похвати в реализацията на полиметрични и политемпични звукови структури; използване на четвърт-тонова система.“ (стр.30).

Авторът на разработката пояснява, че списъкът от автори, създали полифонични творби през изминалия 20-ти век е твърде пространен. В тази връзка, характерни композиционно-технически похвати са представени на базата на творби из творчеството на композитори като: Игор Стравински („Симфония на псалмите“ за хор и оркестър), Паул Хиндемит (клавирен цикъл „Ludus Tonalis“), Албан Берг (операта „Лулу“), Бела Барток, Родион Шchedрин, Арво Пярт и др.

За мен акцентът в тази глава са текстовете, представящи авторовият анализ на фуга № 4, от клавирния цикъл за две пиана „FUGUE INTEGRAL“ от Стефан Драгостинов. „Фуга № 4 носи заглавието F-Ut-G-A – Fuga. Темата представлява тонова поредица от четири ноти-половинки: „фа-до-сол-ла“. Видно от приложението пример 17, stretto-изложението представлява своеобразна политонална въртележка – темата преминава последователно през всички 12 тонаности от кварт-квинтовия кръг, експонирана – огледално, ретроградно, инверсно – както следва: във Фа (мажор) – Си-бемол – Ми-бемол – Ла-бемол – Ре-бемол – Сол-бемол – До-бемол (енхарм., Си) – Ми – Ла – Ре – Сол – До. След достигането на отправната тоналност Фа мажор, политоналната въртележка продължава повторно спираловидния си път: Фа – Си-бемол – Ми-бемол... Следва да бъде отбелязано, че stretto-структурата на Фуга № 4 от клавирния цикъл „FUGUE INTEGRAL“ няма аналог в световната музикална литература.“ (стр.41-43)

Като обобщение на наблюденията е представен следният извод: „Тази своеобразна симбиоза на онаследените от времето на Средновековието, Ренесанса и Барока форми на полифонията, контрапункта и съпътстващи метро-ритмични структури със съвременните естетико-технологични изразни средства от XX век – сериализъм, пуантилизъм, алеаторика, електронна музика, в т. ч., значимите иновационни постижения на компютърните технологии през последните четири десетилетия – представлява уникална база за бъдещо развитие на музикалното изкуство в настъпващото Трето хилядолетие.“ (стр.47)

В ГЛАВА ЧЕТВЪРТА „Развитие на политемпичните процеси в музиката на XX век“, са разгледани и анализирани творби от Чарлз Айвс, Самуел Нанкароу, Кайл Ган, Карлхайнц Щокхаузен и Михаил Пучков, създадени в рамките на едно столетие,

характерни с многопосочна и разнолика стилистика, многообразие в технологичен аспект. На базата на направените наблюдения и анализи са изведени следните изводи: „политемпията, като музикално-творческа посока, представлява необятна територия – огромен технологичен ресурс за развитието на музикалното творчество в настъпващото Трето хилядолетие“, „политемпичните процеси в музиката носят определено една съществена и значима характеристика: преимуществото за „нова изказност“. Това презумира въвеждането на ново терминологично понятие. Политемпизъм. Polytempism. Би следвало да бъде и изрично упоменато, че използването на този термин, се случва за първи път – тук, в настоящия научен труд. От приложения доказателствен материал е видно, че думата „политемпизъм“ – на български език и, респ., на английски език, „polytempism“ – не съществува в широко-форматния лексикон на Google.“ (стр.48 - 49)

ГЛАВА ПЕТА „Контролирана политемпия. Исторически предпоставки за развитието на нови технологично-творчески направления. Композиторият Илия Кожухаров и създадената от него апаратура ФОТОПОЛИМЕТРОНОМ, обезпечаваща перманентно подаване на политемпова информация пред изпълнители (или диригенти), музициращи в различни темпа“, в съдържателен план представя създадената от композитора Илия Кожухаров апаратура Фотополиметроном, обезпечаваща перманентно подаване на политемпова информация пред изпълнители (или диригенти), музициращи в различни темпа, с детайлно описание и анализ на техническите параметри на апаратурата: три първични темпа – $\text{♩}=72$; $\text{♩}=78$; $\text{♩}=84$ – с междутемпови пропорции, съответно 12:13:14; Главен общ вертикал – общ метричен момент в протичането на няколко разносковостни пласта – и неговите производни структури в методологията на Контролираната политемпия; Графичен символ Семафор, съответстващ на Главния общ вертикал; Политемпичен период – протичащо музикално време между два главни общи вертикала. Описани и анализирани са технологичните възможности за визуално-графична реализация на политемпични структури върху партитурния лист, както и многообразието от технологични конструкции в рамките на един политемпичен период, включително, т. нар., Политемпично Ветрило – Polytempic Fan. Представени и детайлно анализирани са широките възможности за организация на монотемпични структури в политемпичното пространство, както и съчетание на разнородни технологични конструкции в рамките на един политемпичен период, в това число и технологична комбинация на Политемпично ветрило и монотемпични структури в политемпичното пространство.

Описани и анализирани са многообразните разносковостни конструкции и симбиозата от политемпични и монотемпични конфигурации в „Концерт за пиано и оркестър“ (Polytemp № 4), както и в хоровите кантати „Polytemp № 3“ и „Панаирът“ (La Foire – Polytemp № 1) от Стефан Драгостинов. Пояснява се също, че на 12 март 1979 година, в залата на Младежкия дом в Пловдив, е първото изпълнение на творби от български композитори, реализирани с апаратурата Фотополиметроном: „Канон № 2“ от Илия Кожухаров, „Темпоритми“ от Божидар Спасов и „Наддумване“ от Илия Кожухаров.

В ГЛАВА ШЕСТА „Създаване на нова, подобрена технологична конструкция на апаратурата Фотополиметроном“, е представена създадената през 1980 година втора апаратура Фотополиметроном - с подобрена технологична конструкция - с описание и анализ на новите технически параметри на апаратурата: пет първични темпа – $\text{♩}=66$, $\text{♩}=72$, $\text{♩}=78$, $\text{♩}=84$, $\text{♩}=90$; с междутемпови пропорции, съответно 11:12:13:14:15; усъвършенстван темпови потенциометър с детайлно разграфена темпова скала, предполагаща възможност за прецизно ускоряване или забавяне на темпата - от Largo до Presto; специален бутон за политемпична промяна – (polytempic

change-button) – предлагащ възможност за превключване на темповия сигнал от един „темпови пласт“ в друг.

Направен е подробен анализ на политемпичната постройка на „Концерт за пиано и оркестър“ (Polytempi №4) - първа, втора и трета част, дедукция на многообразието от политемпични конфигурации в „Концерт за пиано и оркестър“ (Polytempi №4).

В ГЛАВА СЕДМА „Различни времеви параметри на един политемпичен период, съобразно скоростта на движение на политемпичните структури“, са разгледани и детайлно анализирани различни времеви параметри на един политемпичен период – съобразно скоростта на движение на политемпичните структури – класифицирани в таблици, съгласно различни времеви показатели на протичане на съответния политемпичен период.

Много важен акцент е, представянето на конкретните анализи - таблично и текстово.

В ГЛАВА ОСМА „Субординация на два политемпични периода, протичащи в различни времеви параметри“, са описани и обстойно анализирани субординациите на диференцирани двойки политемпични периоди – протичащи в различни времеви параметри – съобразно техните междутемпови съотношения, както и многообразните възможности за технологична реализация на монотемпични структури в политемпичното пространство.

В ГЛАВА ДЕВЕТА „Технологична реализация на монотемпични структури в политемпичното пространство“, са разгледани и анализирани специфични възможности за технологична метаморфоза-трансформация на два, три или повече паралелно-протичащи политемпични звукови пласта в единна монотемпична структура.

Бих искала да открия като приноси: ГЛАВА ШЕСТА, ГЛАВА ДЕСЕТА, ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА.

В ГЛАВА ДЕСЕТА „Контролирана политемпия и възникващи психологически препятствия пред диригенти и изпълнители“, която е със силна теоретико - практическа насоченост, е изложена подробна информация относно факти и събития, свързани с репетиционния период и последващата концертна реализация на кантатите „Панаирът“ и Polytempi №3, както и на Концерт за пиано и оркестър Polytempi №4, относно творческото сътрудничество на композитора Стефан Драгостинов с диригента Крикор Четинян и ръководения от него женски хор при ВМПИ Пловдив – понастоящем, АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – продължило повече от две десетилетия, реализацията на кантатата Polytempi №3 – в началото на 1980 година.

За мен, с особена важност са текстовете, в които намира отражение личния опит на дисертанта като композитор и интерпретатор, текстовете в които е направен подробен анализ на начина на работа, свързан с концертната реализация на горепосочените произведения. В хода на изложението на тази глава, вниманието се насочва и към музикалните елементи със значение при интерпретацията като: формално-структурни особености, възможностите за драматургично изграждане. Едновременно с разгледаните проблеми докторантът представя и възможните решения.

Авторът на изследването изтъква следното: „Възникващите специфични диригентски проблеми при реализацията на една съвременна политемпична творба - произтичащи от обстоятелството, че на практика апаратурата Фотополиметроном, респ., светлинният сигнал дирижира диригента - безусловно могат да бъдат надмогнати и преодолен, в един по-продължителен във времето репетиционен период, натрупвайки необходимите сръчност и опит. В крайна сметка, политемпо-проблематиката може да носи на диригента и изпълнителите, освен трудности и – творческа радост, удоволствие и удовлетворение.“ (стр.196)

В ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА „Бъдещи перспективи в творческо-технологичното развитие на метода Контролирана политемпия и апаратурата Фотополиметроном“, е аргументирана и теоретично мотивирана необходимостта от конструиране на нова, съвременна апаратура Фотополиметроном – на базата на огромния арсенал нови компютърни технологии през последните десетилетия и необходимостта от създаване на адекватна, съвременна компютърна система за композиране на музика на основата на творческо-технологичните принципи на Контролираната политемпия и визуално-графичната ѝ реализация върху партитурата, както и, съответно, за постигането на адекватна пълноценна звукова картина на създадената нова музикална политемпична творба. В обобщение: наложително е създаването на Интегрална Политемпова Инсталация, както и на съпътстващите я, иновационни технически приложения – Политемпичен Навигационен Уред и Политемпична цифрограма. Изграждането на модерна, технологично-творческа конструкция безусловно ще разкрие пред съвременния композитор – работещ в сферата на контролираната политемпия нови, непознати досега творчески територии.

В хода на изложението на тази глава, са представени въведените за първи път в настоящото научно изследване нови – непознати и неизползвани досега в научната литература и музикознанието - творческо-технологични понятия и термини, които са в обсега и параметрите на съвременните технологични принципи и похвати на метода Контролирана политемпия и апаратурата Фотополиметроном.

В заключението са изведени опорни точки, с особена важност: „Настоящият дисертационен труд представлява опит за теоретичен анализ и практическо вглеждане в многообразните взаимоотношения на едновременно протичащи няколко звукови пласта в едно музикална творба – специфично явление в музиката, характерно със симултантно, едновременно движение на две, три или повече разнолики темпови линии, известно като Polytempo.“

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

- Споделен е личен опит на автора на изследването.
- Изведена е систематизирана методология на принципите на Контролираната политемпия като ново технологично-творческо направление в съвременната музика.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Докторантът ползва достатъчно информационни източници, позоваването върху които е коректно.

Приноси на дисертационния труд

Приемам изведените от докторанта приноси на труда, между които:

1. Описани и подробно анализирани са развитието и еволюцията на политемпичните процеси в музиката на XX век, като историческа предпоставка за появата на ново технологично-творческо направление – Контролирана политемпия.
2. Представени са технологичните параметри и подробно описание на апаратурата ФОТОПОЛИМЕТРОНОМ, обезпечаваща перманентно подаване на политемпова информация пред изпълнители или диригенти, музициращи в различни темпа.
3. Въведени са нови творческо-технологични понятия и термини – непознати и неизползвани досега в научната литература и музикознанието – които са в обсега и параметрите на съвременните технологични принципи на метода Контролирана политемпия и апаратурата Фотополиметроном, а именно: Графичен символ Семафор; Светлинен темпови индикатор; Политемпичен Период; Главен общ вертикал; Централен общ вертикал; Политемпично Ветрило; Интегрална Политемпова Инсталация.

4. Описани и детайлно анализирани са различни видове времеви параметри на един политемпичен период – в съответствие скоростта на движение на политемпичните структури - систематизирани в таблици, съгласно различните времеви показатели на протичане на съответния политемпичен период. Подобна технологично-теоретична трактовка не е реализирана досега в научната литература и музикознанието и се осъществява за първи път в настоящото научно изследване.
5. Описани и обстойно анализирани са субординациите на диференцирани двойки политемпични периоди – протичащи в различни времеви параметри – съобразно техните междутемпови съотношения, както и многообразните възможности за технологична реализация на монотемпични структури в политемпичното пространство. Подобна технологично-теоретична трактовка се реализира за първи път в настоящото научно изследване.
6. Практическа значимост на това изследване е реалната възможност за широко използване на постигнатите приноси теоретични резултати в бъдещо академично обучение на младите творци и запознаването им с метода на композиране Контролирана политемпия, респ., с технологично-творческия ресурс и капацитет на апаратурата Фотополитроном.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд

Авторефератът в обем от 49 страници предава характера на докторската работа.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантът има достатъчно на брой публикации върху докторската теза

Партитури

1. Stefan Dragostinov. *Polytempi № 4 (Concerto per pianoforte e orchestra №1)* - Casa editrice Ricordi, 1980. ID: PART 05142.
2. Stefan Dragostinov. *La Foire – Politempi № 1*. Edition Dragostin Musik International, 2000.
3. Стефан Драгостинов. *Politempi № 3* (за женски хор). Държавно издателство „Музика“, 1981.
4. Stefan Dragostinov. *Fugue Integral* (for two pianos). Edition Dragostin Musik International, 2006.

Статии и доклади

1. **Драгостинов, Стефан.** *Контролираната политемпия – технологично-творчески ресурс на бъдещето.* В: „Музикални хоризонти“ – брой 9, стр. 20 – 24, и брой 10 (продължение), стр. 17 – 21. 2019. ISSN 1310-0076.
2. **Драгостинов, Стефан.** *Слово и музика в съвременния свят на контролираната политемпия.* В: „Музикални хоризонти“ – брой 3, стр. 13 – 19, 2020. ISSN 1310-0076.
3. **Драгостинов, Стефан.** Спомени за Крикор Четинян и неговата хорова школа – Ангелският Божи хор се сдобил с великия диригент Крикор Четинян. В: „Музикални хоризонти“, брой 6, стр. 23 – 27, 2018. ISSN 1310-0076.
4. **Драгостинов, Стефан.** *Политемпно. Пропорции, интеррелации и триединство на темпата.* В: Млад научен форум за музика и танц, Нов български университет, стр. 61-73, 2020. ISSN 1313-342X

Мнения, препоръки и бележки

Бих препоръчала на докторанта трудът да бъде издаден.

В заключение:

Давам своята положителна оценка за дисертационния труд на **Стефан Тодоров Драгостинов: ПОЛИТЕМПИ – ВРЕМЕ И ПРОСТРАНСТВА**, във връзка с носените от него приноси с научни и приложни качества. Считаю, че дисертационният труд на докторанта изцяло отговаря на изискванията за получаване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“ по Закона за развитие на академичния състав на Република България и предлагам на уважаемото научно жури тя да му бъде присъдена.

Поздравявам докторанта и неговия научен ръководител проф. д-р Симо Лазаров.

08.10.2023, София

доц. д-р Росица Бечева